

Hoe praat je met je kinderen over het Corona virus?

Bijvoorbeeld als zij nog jong of erg angstig zijn

Het zijn spannende en ook onwerkelijke tijden, de scholen gaan dicht en we proberen zoveel mogelijk om sociaal contact te vermijden. Kinderen zijn vanaf nu – zoveel als mogelijk – thuis. Hoe leg je hen uit wat er aan de hand is? Hoe praat je met hen over de impact van het Corona virus? Hoe praat je met hen als een ouder in het ziekenhuis ligt? Je leest het in dit artikel.

Voor vragen over de gezondheid van kinderen kun je terecht bij je huisarts, thuisarts.nl, het RIVM of de GGD bij jou in de buurt.

Maak niet de fout om tegen een kind te zeggen dat er niets aan de hand is

Zij merken hoe volwassenen ongerust over iets praten dat wel erg moet zijn, omdat het overall gonst: via de televisie die aanstaat, via de iPad, via telefoon- of live gesprekken van volwassenen onderling. En zij zien en horen dat volwassenen gespannen zijn. Wanneer kinderen schrikken of ongerust zijn, kijken zij naar het gezicht van een vertrouwde volwassene. Wat dat gezicht uitstraalt, bepaalt of het kind angstig blijft of gerustgesteld wordt.

Pas op voor de ‘wet van de dubbele bescherming’

Allereerst moeten volwassenen er op letten dat zij kinderen de kans geven hun zorgen te uiten. Pas op voor ‘de wet van de dubbele bescherming’. Kinderen kunnen heel goed aanvoelen dat bepaalde thema’s moeilijk zijn voor ouders en beginnen er daarom niet over. Of ze doen alsof ze er niet mee bezig zijn. Ouders denken er goed aan te doen hun kinderen niet te belasten met iets waarvan ze denken dat het niet voor ze speelt. Zo houden ze elkaar goed bedoeld voor de gek.

Wees alert op tekenen dat het kind met vragen of zorgen zit over het Corona virus

Laat merken dat zij die vragen mogen stellen en zorgen mogen uiten. Probeer dan in concrete taal, die past bij het kind, eerlijk op die vragen antwoord te geven. Wanneer je het antwoord niet weet, hoef je niet te doen alsof. Wel is het fijn om iets toe te voegen als: dat weet ik niet, maar gelukkig zijn er knappe dokters die hard werken om dit uit te zoeken. Check altijd of je uitleg is begrepen. Soms denk je dat je het prima hebt uitgelegd, maar zijn je woorden anders begrepen dan ze bedoeld waren. Probeer op een speelse manier, zonder te gaan ‘overhoren’, uit te vinden wat je kind begrepen heeft.

Je bent zelf als ouder thuis, waarom?

Zeg iets als: 'Onze burgemeester en ministers (of: de koning) willen dat dit virus gauw weer weggaat. Daarom willen ze zorgen dat het virus niet te makkelijk van de een op de ander overgaat. Daarom gaan veel papa's en mama's niet naar hun werk, waar ze veel andere mensen zien en gaan kinderen een tijdje niet naar school.'

Kinderen mogen weten dat er iets ergs aan de hand is, maar het mag niet hún probleem worden

Zij hebben er recht op zich beschermd te voelen door volwassenen: hun ouders, hun leerkrachten, hun zusters en dokters, hun burgemeesters, hun ministers, hun koning, en, als zij geloven: hun God.

Als kinderen toch al erg angstig zijn, moet je ze dan niet beschermen tegen deze informatie?

Nee. Juist die kinderen voelen heel goed aan dat volwassenen bezorgd zijn. Bevestig bij angstige kinderen dat er iets aan de hand is, waar we allemaal ongerust van worden. Maar benadruk dat zij erop kunnen vertrouwen dat de volwassenen (zie hierboven: van ouders tot de koning, cq. God) het gaan oplossen.

Ga met jonge kinderen niet in groepsverband in gesprek

Nu kinderen niet naar school gaan, is dit niet aan de orde. Maar wanneer dit weer mogelijk wordt, zou kunnen dat er weer grote bijeenkomsten komen van klassen of de hele school. Bedenk dan dat wanneer jonge kinderen worden voorgelicht in groepsverband, de kans groot is dat zij niet precies begrijpen wat er wordt gezegd, maar wel aan alles merken dat er 'iets' aan de hand is, dat volwassenen erg ongerust maakt. Het effect van voorlichting is dan niet geruststellend, maar verhoogt juist de angst. Bespreek het individueel of in een klein groepje met hen.

Jonge kinderen denken snel dat iets ergs hun schuld is

Jonge kinderen zien de wereld met zichzelf als middelpunt. Ze betrekken iets snel op zichzelf. Ze zijn gewend dat volwassenen boos of ernstig worden, wanneer zij stout zijn geweest. Soms werkt dat omgekeerd. Als volwassenen boos of ernstig zijn om iets anders, kunnen kinderen de fout maken te denken dat het hun schuld is.

Houdt dit in gedachten wanneer je kinderen uitleg geeft.

Wat zijn 'jonge kinderen'?

Er is geen precieze leeftijd te geven, omdat kinderen verschillen in de snelheid waarmee ze begripsvermogen en taal ontwikkelen. Peuters en kleuters denken vaak magisch. Tussen ongeveer de leeftijden van vijf en zeven jaar ontwikkelen kinderen het vermogen tot logisch denken. Dan kan een rationele uitleg beter 'landen'. Maar pas op! Door emoties als angst en boosheid kan dit logisch vermogen een stuk minder goed werken. Leg daarom eerlijk uit wat er speelt.

Hoe leg je aan jonge kinderen uit wat het Corona virus is? Een uitleg kan zijn...

‘Ben jij ook wel eens verkouden? Dit komt meestal door een ‘virus’. Sommige virussen kunnen mensen ziek maken. Zulke virussen zijn heel klein, nog kleiner dan een zandkorrel en kun je niet zien. Er is nu een nieuw virus dat het Corona virus heet. Er zijn mensen die ziek worden van dit virus. Meestal een soort verkoudheid, die vanzelf weer over gaat. Maar soms is het erger. Je krijgt dan koorts of je hoest heel erg. Soms moet je dan naar het ziekenhuis. Daar zorgen ze goed voor je. Als mensen erg oud zijn of als ze al andere ziektes hebben, kunnen ze er ook door dood gaan. Maar dat komt heel weinig voor.’

‘Het Corona virus is heel besmettelijk. Bijvoorbeeld wanneer je, als je ziek bent, hoest met je hand voor je mond. Dan komt jouw spuug op jouw handen. Als je een ander dan een hand geeft, kan die het virus ook krijgen.’

‘Onze burgemeesters en ministers en alle andere volwassenen willen dat dit virus gauw weer weggaat. Ze zorgen er samen voor dat er niet veel mensen meer ziek worden van dit virus. En iedereen in Nederland helpt hier aan mee. Daarom gaan veel papa’s en mama’s nu niet naar hun werk, waar ze veel andere mensen zien. En gaan kinderen een tijdje niet naar school.’

Wat kun jij doen?

- Hoest in de binnenkant van je arm
- Was vaak je handen
- Raak andere kinderen niet aan
- Speel nu liever even geen spelletjes, waarbij je tegen elkaar aan komt
- Woon jij thuis met een broer of zus? En zijn zij niet ziek? Dan kun je gewoon met ze spelen. Met vriendjes en vriendinnetjes kun je beter spelletjes doen via je telefoon of computer.

Extra tips voor het geven van uitleg aan kinderen

- Luister actief. Leg je telefoon weg. Stel ook vragen aan je kind en maak hardop samenvattingen van wat je samen hebt besproken. Gebruik eventueel plaatjes en tekeningetjes.
- Neem er de tijd voor. Sommigen dingen zijn moeilijk in een keer uit te leggen. Dat hoeft ook niet.
- Heb een open houding. Laat zien dat geen enkele vraag of opmerking ‘dom’ of ongepast is.
- Wees bewust van je niet-verbale communicatie. Je lichaamshouding en gelaatsuitdrukking zegt meer dan je woorden. Ga dus niet alleen maar gerust stellen, wanneer je je niet gerust voelt.
- Geef afgewogen informatie. Maak het niet alleen maar eng en negatief. Probeer er ook hoopvoller informatie naast te plaatsen.

Wat leg je uit aan kinderen waarvan een ouder in thuisisolatie is of opgenomen in het ziekenhuis?

Wees ook hierbij open. Leg uit dat papa of mama ziek is geworden en dat de dokter(s) het beter vonden om papa of mama apart in een kamer te houden om goed tot rust te komen, of in het ziekenhuis op te nemen zodat er zo goed mogelijk voor papa of mama gezorgd kan worden.

Wanneer een kind vraagt of zijn ouder kan komen te overlijden: vertel dat de dokter(s) hun uiterste best zullen doen om papa of mama beter te maken. Geef niet aan dat papa of mama niet zal komen te overlijden, dat weten we immers niet. Je kan ook nog eens herhalen dat de meeste mensen met corona gewoon weer beter worden.

Wanneer een kind vraagt waarom hij niet op bezoek mag komen: dat mag helaas niet van de dokters omdat ze niet willen dat andere mensen ook ziek worden. Daarom mag je nu ook niet naar school om te voorkomen dat veel mensen ziek worden.

Wanneer de ouder weliswaar in thuisisolatie is of in het ziekenhuis is opgenomen, maar er redelijk normaal en alert bij ligt, kan je overwogen wel contact te hebben met de kinderen thuis middels facetime, skype, whatsapp etc. Soms kan het dan helpen om eerst een foto te bekijken van de ouder in het ziekenhuis bed, zodat de kinderen voorbereid zijn op hetgeen ze aan zullen treffen.

In alle omstandigheden is het belangrijk dat het kind verbinding kan zoeken met de zieke ouder door bijvoorbeeld iets te maken voor de ouder dat meegenomen kan worden naar het ziekenhuis of te zorgen dat de ouder en het kind dezelfde knuffel of ander dierbaar voorwerp bij zich hebben.

Redactie: Frits Boer, Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie (versie 17 maart 2020)

Aanpassingen: VKC Psyche / Emma Kinderziekenhuis (versie 19 maart 2020)